

KORUNAN ALANLARDA YANGIN AMENAJMAN PLANLARININ ÖNEMİ

Ömer KÜÇÜK¹ Ertuğrul BİLGİLİ² Bülent SAĞLAM³
Bahar DİNÇ DURMAZ⁴ İsmail BAYSAL⁵

¹Dr. G.Ü. Kastamonu Orman Fakültesi, Orm. Müh. Böl. 37200/Kastamonu

²Prof. Dr. K.T.Ü. Orman Fakültesi, Orm. Müh. Böl. Trabzon,

³Yrd. Doç. Dr. K.A.Ü. Artvin Orman Fakültesi, Orm. Müh. Böl. Artvin,

⁴Arş. Gör. K.T.Ü. Orman Fakültesi, Orm. Müh. Böl. Trabzon,

⁵Arş. Gör. A.İ.B.Ü. Düzce Orman Fakültesi, Orm. Müh. Böl. Düzce,
ibaysal66@hotmail.com

ÖZET

Yangın amenajmanı, yangın önleme programları, yanıcı madde amenajmanı, yangın öncesi ve yangınla savaş planlamalarını içerir. Yangın amenajmanı çalışmalarında temel hedef, yangın söndürme ekipleri ve halkın sağlığını, ayrıca doğal ve kültürel kaynakları korumaktır. Bu hedefe ulaşılmasında yangın amenajmanı planlamaları önemli bir yer tutar. Korunan alanlarda yapılacak planlamalara yangın amenajman planlarının dahil edilmesi ile elde edilecek başarı büyük oranda artacaktır. Bu bildiride, korunan alanların yönetiminde yangın amenajman planlarının ne kadar gerekli ve önemli olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Korunan Alanlar, Yangın Amenajmanı, Orman Yangınları

IMPORTANCE OF FIRE MANAGEMENT PLANNING IN PROTECTED AREAS

ABSTRACT

Fire management planning involves fuel management, fire prevention programs, presuppression and suppression planning. Main goal of fire management studies have protected fire fighting teams, people healthy, natural and cultural sources. Fire management plans have important role at the reach of this goal. Incorporate of fire management plans into protected areas plans will be increase rating of success. This paper explained, fire management plans are very necessary and important for management of protected areas.

Keywords: Protected Areas, Fire Management, Forest Fires

GİRİŞ

Yangın amenajmanı, belirlenen idare amaçlarına ulaşmak için eldeki tüm ekonomik, ekolojik, biyolojik ve teknolojik verilerin entegre edilmesi olup, yangın öncesi ve yangınla mücadele planlamalarını içerir (Bilgili, 1998). Periyodik olarak çıkan orman yangınları, farklı yaş ve tiplerde vejetasyon mozaiğinin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Yangın, sadece vejetasyonun yenilenmesi ve dönüşümünü sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda vejetasyonun yeniden düzenlenmesi ve dönüşümünün sürekli olmasında zincir rolünü üstlenir. Bu açıdan, flora, fauna, jeolojik ve jeomorfolojik bakımdan kaynak değerlere (Graber 1985) sahip olan korunan alanlarda etkin bir korumanın yapılabilmesi, bu alanların amacına uygun bir şekilde yönetilmesi, işletilmesi ve belirlenen hedeflere ulaşılabilmesinde yangın amenajmanı önemli bir yer tutar. Özellikle yangına hassas bölgelerde bulunan korunan alanlarda meydana gelebilecek orman yangınlarına ve neden olabilecekleri olumsuz etkilere karşı etkin ve başarılı bir şekilde mücadele edebilmek her şeyden önce iyi bir yangın amenajman planının varlığı ile mümkündür. Başarılı bir yangın amenajman planının ilk adımı ise, ilgili bölge veya alanın kaynak değerlerinin orman yangınlarıyla etkileşimlerinin iyi bir şekilde analiz edilmesinden geçmektedir. Bu bildiride, korunan alanların yönetiminde yangın amenajman planlarının ne kadar gerekli ve önemli olduğu ortaya konulmuştur.

KORUNAN ALANLARDA YANGIN AMENAJMAN PLANLARI

Birçok park ekosistemlerine ait koruma planlarında yangınla mücadele öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Park ekosistemlerinde değişikliğe yol açan, aktif yenileyici özelliğinin yanında çok farklı kullanım alanına sahip olan yangının, ekosistemin amaçları doğrultusunda kullanılması önemlidir (Parson ve Botti, 1986). Dolayısıyla, planlamalar dahilinde, istenilen amaçlara ulaşılmasında yangının rolünün ne olduğu açık bir şekilde ortaya konulmalıdır. Bir başka ifadeyle yöneticiler, yangına bağlı objelerle ekoloji ve insana bağlı objeler arasındaki ilişkilerin nasıl düzenlenmesi gerektiğini plan dahilinde ortaya koymalıdır. Planlamalarda daha sağlıklı kararlar

verebilmek için, planlamaya konu olan gerekli temel bilgilerin sürekli yenilenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, geçmişteki yangın rejimlerini anlamak ve bunlardan bir takım sonuçlar çıkarmak, alternatif amenajman faaliyetleri ve politikaları için önemlidir. Korunan alanlar için oluşturulan yangın amenajmanı çalışmalarında insan hayatını korumak, profesyonellik ve doğal ve kültürel kaynakları korumak her zaman temel hedeftir. Bu yüzden, yangın amenajman politikaları; halkın ve yangın söndürme ekiplerinin güvenliği ile özel kaynak yönetim esasları göz önünde bulundurularak geliştirilmektedir. Yangın amenajmanı planlamalarındaki temel prensipler şunlardır (Anon., 2001).

*Tüm yangın amenajmanı çalışmalarında, yangınlarla mücadele ekiplerinin ve halkın güvenliği birinci önceliktir.

*Ekolojik süreçte ve doğal değişimlerde yangınların üstlendikleri roller, planlama süreçlerine dahil edilecektir.

*Yangın amenajman planları, arazi ve kaynak yönetim planları ve uygulamaları ile desteklenmelidir.

*Kusursuz bir risk yönetimi için, tüm yangın amenajmanı çalışmaları temel oluşturmaktadır.

*Yangın amenajman programları ve çalışmaları, arazi ve diğer kaynak yönetimlerinin amaçlarını korumak için, ekonomik ve uygulanabilir olmalıdır.

*Yangın amenajman planlamaları mevcut bilimlerle desteklenmelidir. Yangın amenajman planları ve çalışmalarına, halk sağlığı ve çevresel faktörler dahil edilmelidir.

*Ulusal, bölgesel, yerel ve uluslararası koordinasyon ve işbirliği esas olmalıdır.

Yangın amenajmanı planlamalarında kontrollü yangınlar, alanın emniyeti, yangın açısından potansiyel tehlike arz eden faktörlerdeki değişimlerin periyodik takibi, yapılacak araştırmalar ve bu bağlamda verilecek eğitimler etkin bir yönetim için son derece önemlidir. Yangın amenajmanı planlamalarında genel olarak şu ana amaçlar yer almaktadır (Anon., 2001; NPWS, 2001; Anon., 2004).

1. Yangına bağlı ekosistemlerde kontrollü yangınlara izin vermek,
2. Yönetim amaçlarını gerçekleştirmek için kontrollü yangın kullanmak,
3. İstenmeyen yangınlardan ve bu yangınların etkilerinden ekosistemin kaynaklarını, ve canlı hayatını korumak,
4. Yangınlarla mücadelede kaynakların etkin kullanımını sağlamak,
5. Özellikle bitişik alanlarda yangın açısından tehlike oluşturan yanıcı maddeleri azaltmak,
6. Yangından korunma ve yangın tehlikesini azaltmak için lokal çalışmalar yapmak,
7. Orman ekosisteminin sağlığı için, ekosistem fonksiyonlarının sürdürülebilirliği ve yenilenmesini sağlamak,
8. Yangın söndürmede meydana gelen yan etkileri engellemektir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Korunan alanlarda tüm ekosistemin ve biyolojik çeşitliliğinin sürdürülmesi temel amaç olmalıdır. Yapılacak planlamalarda insan faktörü mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Korunan alanlar için geliştirilen planlar sürekli yenilenerek, yeni planlara yeni politikalar ve prensipler dahil edilmelidir. Bu bağlamda;

*Yangın söndürme ekiplerinin ve halkın güvenliği birinci önceliktir. Tüm yangın amenajman planları bunu yansıtmalıdır.

*Yangın kritik ve doğal bir süreç olarak arazi ve kaynak yönetimi planlarının içerisine entegre edilmelidir.

*Yangına karşılık verme, yangının ekolojik ve sosyal boyutları dahilinde olmalıdır.

*Yangın amenajmanı aktivitelerinin tümünde ekosistemin sürekliliğinin sağlanması kapsamında, ekonomik ve sosyal bileşenler kullanılmalıdır.

*Değerli kaynakları korumak, sürdürülebilirliğini ve ekolojik rollerini sağlayabilmek için yangının amenajman aracı olarak kullanımına izin verilmelidir.

*Ekosistem sürekliliği, halk sağlığı ve güvenliği korumak için rehabilitasyon ve restorasyon çalışmaları yapılmalıdır.

*Yanabilecek potansiyel alanlar yangın amenajman planında belirtilmeli, yangın amenajmanı stratejileri ve taktikleri kapsamında alternatif koruma yerleri belirlenmelidir.

*Biyolojik, fiziksel ve sosyal faktörlerle ilgili bilimsel çalışmalar desteklenmeli, yangın bilgi sistemi oluşturularak yangın amenajmanının ihtiyaç duyduğu bilgiler temin edilmelidir.

*Yangın amenajmanı planı kapsamında ekip ve ekipmanlar oluşturulup, eğitilmeleri sağlanmalıdır.

*Yangınla mücadelede halkın güvenliği gözetilerek söndürme faaliyetleri minimum maliyetle yapılmalıdır.

*Yangınları önlemek için ilgili birimlerle işbirliği içerisinde olmalıdır.

*Yangın amenajman programları ve aktiviteleri ekonomiklik esasına bağlı olmalı, bunun yanında sosyal değerler de dikkate alınmalıdır.

Sonuç olarak; ormanların temel fonksiyonlarının yanı sıra biyolojik çeşitliliğin de korunması ve devam ettirilmesi için koruma stratejilerinin geliştirilmesinde, yangın gibi doğal olayları dikkate alan, yangın amenajman planlarının yapılacak planlara dahil edilmesi büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Anonymous, 2001. Fire Policy Update, Fire Management Today, Vol: 61, No: 4, Fall 2001, USDA Forest Service, Washington.
- Anonymous, 2004. Draft Fire Management Strategy 2003-2006, NSW National Parks and Wildlife Service Far South Coast Region, June, 2004.
- Bilgili, E., 1998. Yangın Amenajmanı Planlamalarında Yanıcı Madde Amenajmanının Rolü, Orman Yangınları Politikası ve Planlaması Eğitim Kursu, Ankara.
- Graber, D.M., 1985. Managing for Uncertainty: National Parks and Ecological Reserves, The George Wright Forum 4 (3):4-7.
- NPWS, 2001. NPWS Fire Management Planning Strategy, NSW National Parks and Wildlife Service, Hurstville.
- Parsons, D.J., Botti, S.J., 1996. The Use of Fire in Forest Restoration: Restoration of Fire in National Parks, General Technical Report INT-GTR- 341.